

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Okręgowej del. do Prokuratury Krajowej -
ppor. Ewy Romankiewicz

w sprawie **pplk. rez. D. D.**

oskarżonego z art. 286 § 3 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 października 2023 r.,

apelacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 23 lutego 2023 r., sygn. akt So 13/22,

1. utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy,

**2. kosztami procesu za postępowanie odwoławcze obciąża
Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 23 lutego 2023 r.,
sygn. akt So 13/22, D. D. uznany został za sprawcę czynu, polegającego na tym, że

w okresie od 11 grudnia 2017 r. do 22 listopada 2019 r. w T. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, doprowadził Skarb Państwa - [...] Wojskowy Oddział Gospodarczy w T. do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 751,60 zł tytułem zwrotu kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem za miesiące od października 2017 r. do listopada 2019 r., za pomocą wprowadzenia w błąd organu uprawnionego do ustalenia wyżej wymienionych należności poprzez występowanie trzykrotne do Komendanta [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. z wnioskami:

1. z dnia 11.12.2017 r. dotyczącymi poszczególnych miesięcy od października 2017 r. do grudnia 2017 r.,
2. z dnia 07.12.2018 r. dotyczącymi poszczególnych miesięcy od stycznia 2018 r. do grudnia 2018 r.
3. oraz z dnia 04.11.2019 r. dotyczącymi poszczególnych miesięcy od stycznia 2019 r. do listopada 2019 r.,

o zwrot kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem, zawierającymi każdorazowo oświadczenia o korzystaniu z przydzielonego mu w miejscu pełnienia służby bez prawa zamieszkania z członkami rodziny miejsca w kwaterze internatowej przy ul. [...] w T., choć w żadnym z miesięcy od września 2017 r. do listopada 2019 r. z przydzielonej mu kwatery w rzeczywistości nie korzystał, przy czym otrzymał łącznie kwotę 619,60 zł, gdyż kwotę 132 zł stanowił potrącony i odprowadzony do US podatek PIT, na szkodę Skarbu Państwa - [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T., przy czym z popełnienia przestępstwa tego rodzaju uczynił sobie stałe źródło dochodu, co stanowi przypadek mniejszej wagi, to jest za winnego przestępstwa określonego w art. 286 § 3 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. warunkowo umarzano postępowanie karne wobec oskarżonego na okres próby wynoszący 2 lata.

Ponadto na podstawie art. 67 § 2 k.k. Sąd oddał oskarżonego w okresie próby pod dozór kuratora sądowego; na podstawie art. 67 § 3 k.k. nałożył na oskarżonego obowiązek naprawienia szkody w części poprzez zapłacenie na rzecz [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. kwoty 619,60 (sześciuset dziewiętnastu 160/100) zł; na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 43a k.k. orzekł świadczenie pieniężne w wysokości 1.000 (jednego tysiąca) zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, zaś na podstawie art. 630 k.p.k., art. 629 k.p.k. w zw. z art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w postaci 25% wydatków wyłożonych przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania w wysokości 496,44 zł.

Wyrok ten zaskarżony został apelacją prokuratora w całości na niekorzyść oskarżonego. Prokurator zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie:

1. art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. poprzez dokonanie oceny dowodów na podstawie niekompletnego materiału dowodowego poprzez pominięcie dowodu w postaci popisywanych przez oskarżonego jako Głównego Księgowego wykazów uprawnionych żołnierzy do otrzymania dodatku za rozłąkę (list dodatkowych należności żołnierzy);
2. art. 442 § 3 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej wykładni przepisu § 4 ust. 6 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie świadczeń socjalno-bytowych dla żołnierzy zawodowych (Dz. U. poz. 565, z późn. zm.) i przyjęcie, że oskarżony nie był zobowiązany do pisemnego poinformowania Komendanta [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego o faktycznym zamieszkiwaniu z rodziną pomimo, że zapatrywania prawne Sądu odwoławczego w tym zakresie były wiążące dla Sądu pierwszej instancji;

a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, który miał wpływ na treść tego orzeczenia, polegający na błędnym przyjęciu, wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, że oskarżony

po prawomocnym przyznaniu decyzją Komendanta [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego nie był zobowiązany do wykonywania jakichkolwiek działań, w tym jakichkolwiek działań informacyjnych wobec tego Komendanta, że załączane przez niego do wniosków o zwrot kosztów codziennych dojazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby i z powrotem oświadczenia o dalszym korzystaniu z kwatery internatowej przy ul. [...] w T. pozostawały bez jakiegokolwiek wpływu na uprawnienie do dodatku za rozłąkę i że w związku z tym przed podpisaniem jako Główny Księgowy wykazu uprawnionych żołnierzy do otrzymania dodatku za rozłąkę nie musiał zgłaszać żadnych zastrzeżeń co do przedstawionej przez właściwych rzeczowo pracowników oceny prawidłowości operacji i jej zgodności z prawem, co doprowadziło do przypisania przez Sąd I instancji wyłudzenia przez oskarżonego tylko kwoty 751,60 zł, a co z kolei pozwoliło temu Sądowi *meriti* na niezasadne zakwalifikowanie zachowania oskarżonego jako wypadek mniejszej wagi określony w art. 286 § 3 k.k., podczas, gdy prawidłowa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi w sposób bezsporny do konstatacji, iż oskarżony swoim zachowaniem dopuścił się wyłudzenia łącznej kwoty 16.292,60 zł działając w sposób opisany w zarzucie aktu oskarżenia, a co z kolei implikuje konieczność subsumcji zachowania oskarżonego tylko pod normę prawną opisaną w przepisach art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

Ponadto prokurator zarzucił w apelacji obrazę przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. poprzez jego niezastosowanie i orzeczenie wobec oskarżonego warunkowego umorzenia postępowania karnego w sytuacji, gdy wobec ustalenia, że oskarżony z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodów, Sąd pierwszej instancji był zobowiązany do wymierzenia kary pozbawienia wolności przewidzianej za przypisane przestępstwo w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu poprzez uznanie ppłk. rez. D. D. za winnego popełnienia czynu polegającego na tym, że w okresie od 23 września 2017 r. do 7 lutego 2020 r. w T. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, doprowadził Skarb Państwa - [...] Wojskowy

Oddział Gospodarczy w T. do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 15.660,00 zł tytułem wypłaconego mu dodatku za rozłękę za miesiące od października 2017 r. do lutego 2020 r. oraz w kwocie 632,60 zł tytułem zwrotu kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem za miesiące od października 2017 r. do listopada 2019 r., za pomocą wprowadzenia w błąd organu uprawnionego do ustalenia wyżej wymienionych należności poprzez występowanie do Komendanta [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. z wnioskami o zwrot kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem zawierającymi oświadczenia o korzystaniu z przydzielonego mu w miejscu pełnienia służby bez prawa zamieszkania z członkami rodziny miejsca w kwaterze internatowej przy ul. [...], [...] i [...] w T., przedkładanie Komendantowi [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. do zatwierdzenia podpisanych przez siebie list dodatkowych należności żołnierzy i wykazów uprawnionych żołnierzy do otrzymania dodatku za rozłękę oraz zatajenie przed Komendantem [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. i niepoinformowanie go na piśmie, że nie pozostaje w rozłące z członkami rodziny, lecz codziennie dojeżdża z miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby i z powrotem, czym spowodował stratę w łącznej wysokości 16.292,60 zł na szkodę Skarbu Państwa - [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T., przy czym z popełnienia przestępstwa tego rodzaju uczynił sobie stałe źródło dochodu, tj. za winnego przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i wymierzenie mu kary roku pozbawienia wolności, a na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1 k.k. zawieszenie wykonania kary na okres próby w wymiarze 2 lat, na podstawie art. 73 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. oddanie skazanego pod dozór kuratora w okresie próby, na podstawie art. 33 § 2 k.k. orzeczenie grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 100 zł każda, na podstawie art. 327 § 2 k.k. i art. 328 k.k. degradacji, na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkody w całości oraz na podstawie art. 627 k.p.k. zasądzenie od oskarżonego kosztów sądowych na rzecz Skarbu Państwa.

W pisemnej odpowiedzi na apelację obrońca oskarżonego wniósł o utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy.

Sąd Najwyższy, rozpoznający apelację jako sąd odwoławczy, zważył, co następuje.

Apelacja prokuratora uznana została za niezasadną i zaskarżony wyrok należało utrzymać w mocy. Stan faktyczny przedmiotowej sprawy ustalony przez Sąd pierwszej instancji jest stosunkowo jasny i mimo sformułowanego w apelacji zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych w zasadzie niesporny. Na wstępie wypada tylko zaznaczyć, że konstrukcja apelacji, w której jednocześnie formułuje się zarzuty obrazy procesowego, prawa materialnego i błędu w ustaleniach faktycznych nie jest z reguły prawidłowa. Kontrola odwoławcza zaskarżonego wyroku nie skupiała się jednak na poprawności redakcji apelacji, a na istocie rozumowania jej autora, któremu czasami przyznać należy rację, choć w końcowym efekcie zarzuty i wnioski apelacji nie zostały uwzględnione. Zaczynając od uwag o charakterze ogólnym przypomnieć należy, że prawo karne jako instrument służący do eliminowania lub korygowania różnego rodzaju patologii, jest środkiem *ultima ratio* i powinien być stosowany wtedy gdy mamy do czynienia z działaniami i zaniechaniami, co do których inne środki oddziaływania nie są adekwatne. Do tych innych środków należą między innymi odpowiednia jakość obowiązujących przepisów i ich należyte egzekwowanie przez przełożonych, odpowiedzialność zawodowa lub dyscyplinarna i zobowiązania o charakterze finansowym. Odniesienie tych rozważań do ustaleń faktycznych w sprawie co do ładunku społecznej szkodliwości zachowań opisanych w zarzucie, a zwłaszcza do wniosków zawartych w apelacji w zakresie kwalifikacji prawnej tych zachowań oraz wniosków w zakresie kary i innych dolegliwości, które ponieść miałby ppłk. rez. D. D., prowadzi do wniosku, że mamy do czynienia z rażącą dysproporcją pomiędzy czynem a postulowaną prawnokarną reakcją na ten czyn, co zapewne zaważyło na kształcie wyroku wydanego przez Sąd pierwszej instancji w tej sprawie.

Ustosunkowując się do zarzutów apelacji należy stwierdzić, że autor apelacji nadmierną wagę nadaje przedkładanym przez oskarżonego komendantowi jednostki wykazów żołnierzy uprawnionych do otrzymywania dodatku za rozłąkę. Oskarżony, który pełnił obowiązki głównego księgowego w Wojskowym Oddziale Gospodarczym składał na tym wykazie podpis, niemniej Sąd pierwszej instancji przekonująco ustalił charakter tego dokumentu i rolę oskarżonego w jego sporządzaniu. Niewątpliwie to Komendant podejmował decyzje o przyznaniu dodatku, a rola księgowości, i

stojącego na jej czele D. D., sprowadzała się do comiesięcznej aktualizacji listy i potwierdzenia, że wyliczenia wysokości dodatku są prawidłowe a jednostka dysponuje środkami na ich wypłatę. Nie sposób zatem uznać, aby oskarżony sam sobie przyznawał przedmiotowy dodatek lub że podpis pod wykazem stanowi kluczowy dowód na zamiar wprowadzania w błąd komendanta w celu wyłudzenia nienależnego świadczenia.

Trudno jednocześnie skutecznie podważyć wyjaśnienia oskarżonego co do swojego przeświadczenia, że dodatek za rozłękę został mu przyznany na cały czas pełnienia służby w T., nawet wtedy gdy sporadycznie korzystał z przydzielonego mu miejsca zakwaterowania w T. Miejscem zamieszkania D. D. i jego rodziny było Ś. Wreszcie w ślad za Wojskowym Sądem Okręgowym w Poznaniu uznać trzeba, że w stosownych przepisach regulujących omawianą kwestię brak było regulacji nakazujących zawiadamianie osoby decydującej o przyznaniu dodatku o tym, czy korzysta się z przydzielonego miejsca zakwaterowania lub jak często się to robi. Wniosek o tym zawarty w uzasadnieniu apelacji wywiedziony został nie z konkretnych przepisów, a raczej z ogólnego i w sumie słusznego przeświadczenia, że należałoby tak robić. Być może okoliczności ustalone w przedmiotowej sprawie powinny stanowić impuls do bardziej szczegółowego uregulowania tej kwestii w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z rozróżnieniem korzystania z przydzielonego lokalu mieszkalnego i miejsca w internacie.

Uznać wreszcie należy, że ustalone przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu okoliczności faktyczne przypisanych oskarżonemu czynów w pełni uzasadniały korektę kwalifikacji prawnej jego zachowania na wypadek mniejszej wagi, o którym mowa w art. 286 § 3 k.k. Zarówno okoliczności podmiotowe czynu, jak i jego szkodliwość społeczna, rozmiary szkody, a jednocześnie korzyści majątkowej osiągniętej przez oskarżonego, który ponosił nadto koszty dojazdu do Torunia częściej niż raz w miesiącu, przemawiają za uznaniem, że stanowisko Sądu pierwszej instancji w tej kwestii jest zasadne.

Kontrola odwoławcza zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku, że Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu starannie uzasadnił wydane w tej sprawie rozstrzygnięcia w odniesieniu do poszczególnych punktów wyroku i brak podstaw do dyskwalifikacji argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wyroku, którą Sąd Najwyższy jako sąd

odwoławczy podziela. Wyrok ten stanowi adekwatną reakcję na przypisane oskarżonemu działania i zaniechania i brak jest podstaw do uwzględnienia wniosku apelacji.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł o utrzymaniu zaskarżonego wyroku w mocy.

KR

[ms]